

Spisi

KRIŠTOFA ŠMIDA.

Poslovenjeni
MLADINI V ZABAVO IN POUK.

V. zvezek:
Slavček. — Nema deklica.

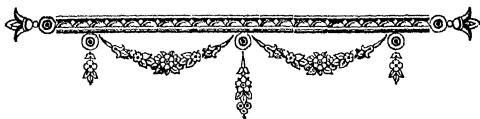

V NOVOMESTU 1883.
Tiskal in založil J. Krajec.

SLOVNIČEK.

Poslovenil
P. Florentin Hrovat.

V NOVOMESTU 1883.
Tiskal in založil J. Krajec.

I.

Zaloška grofinja je bila s svojimi otroci, mladim grofičem in mladima groficama ravno na poti iz glavnega mesta na svoje posestvo v Zalogu. V gozdu je zgrešil postilijon pravo pot. Ker je bila pot jako grudasta, stére se kolo. Grofica in otroci se zeló prestrašijo; trepetaje strahú stopijo raz voz. Mater je še tem bolj skrbelo, ker je solnce že zahajalo. Mladima groficama je pa še večji strah delala misel, da bode znabiti treba še celo v gozdu prenočiti. Zaman se je trudil mladi grofič, da bi ju potolažil. Tudi kočijaž je bil slabe volje, jezil se nad grudovo potjo, praskal za ušesi in ni si vedel pomagati.

V tej zadregi priteče nek pastirček in reče: „Tu se lahko pomaga. Kakor se mi zdi, popravilo se bode kolo z malim trudom. V bližnej vasi poleg ceste je izvrsten kolar. Ta kolovozna pot, na katero je voznik zašel, drži ravno tje. Kolar bo pokvarjeno kolo kmali popravil.“

Deček se ozre okoli sebe ter veselo reče: „Tam-le leži drog; ž njim se kočija lahko nekoliko

podpré ter tako naprej spravi. Pot do vasi seveda je jako grda in skoraj uro dolga; a ni je boljše, ni krajše, niti v to, niti v kako drugo vas. Pač pa je od tod dobre pol ure krajša, jako lepa in prijazna pešpot; če milostiva gospoda želi, jej jo kaj rad pokažem.“

Gospej je bila ponudba jako ljuba. Deček brzo skoči po drog. „Kolarjev je“, pridene, „ki ima tukaj svoj les, katerega je pretečeno zimo nasekal. Jako veselilo ga bode, da mu sedaj ne bode treba samemu drogú nositi domov.“ Prav urno in spretno pomaga sedaj deček kočijažu privezati drog z vrvijo h kočiji. Le počasi se je pomikala kočija po grudastej poti, kočijaž je pa stopal poleg kônj. Grofovska obitelj jo je zavila na stransko pešpot, ki se je vila med zelenimi jelšami in cvetočim glogom poleg šumljajočega, bistrega potoka.

Kar se oglasi slavec v bližnjem grmu ter zagostoli svojo prekrasno pesem, da odmeva po dobravi. Grofinja obstrmi, vséde se z mladima groficama na posekano bukev, da bi poslušala krilatega pevca. Mladi grofič, ki je imel kakih šestnajst let, naslóni se nekoliko proč na brezo, stoječo ob poti. Po okolici je bilo vse tiho in mirno; le večerni vetrec je ljubko šumljal z listjem po drevji, in bistri potok po kamenji. Z radostnim srcem so poslušali mati in otroci srce topeče glasove drobnega pevca.

Ko slavec obmolčne reče grofinja: „Sto gol-dinarjev bi rada dala, da bi imela ptiča na vrtu poleg grajščine. V mestu sem sicer slišala že mnogo slavcev, a tukaj na planem, v samotnej dobravi,

ko je vse tiho in mirno — v mraku, ko postaja luna vedno svetlejša in se prikazuje na jasnem nebu jedna zvezda za drugo, razlega se prijetno slavčevo petje brez primere lepše, in človeku se kar srce širi. Istinato, rada bi dala sto goldinarjev, da bi le zamogla poslušati prijetne spomladanske večere krilatega pevca v malem gaji na vrtu.“

„No“, reče deček na pol glasno, stoječ poleg mladega grofiča, „ta denar se pa kaj lahko zasluži.“ Grofič namigne dečku, naj molči, ker se je slavec zopet oglasil. Ko drobni pevec zopet obmolkne, vstala je grofinja s hčerama, da bi šla proti vasi. Med potoma je grofič nekoliko zaostal z dečkom, ter se razgovarjal ž njim.

„O slavci v kletki“, reče, „se tú ni govorilo. Moja mati so le želeli, naj bi na našem lepem vrtu, polnem lepega in senčnatega grmovja slišali prepevati drobnega pevca, ki bi tú v grmovji gnezdil, vračal se sleherno pomlad in prepeval svojo pesem.“

„Znam to“, zavrne deček. „Saj tudi ne bi vjel krilatega pevca, da bi ga zaprli v kletko“. Potem poizveduje, kakov je vrt in reče: „Mislim, da se mi posreči prenesti slavca z gnjezdom vred na vrt. Dobro vem, kako mi je to storiti. Podučil me je nek mož, ki je tú že marsikakega slavca vjel. Če ne že ta teden, gotovo pa bode prihodnji teden pel slavec na vrtu, da bode odmevalo po celej okolici.“

Grofič obstoji, ter opazuje dečka. Deček je imel bistre, svetle črne oči; lica je bil rudečega in polnega, in njegovi rumenkasti lasje so mu vi-

seli do ram; sem ter tje pa tudi moleli iz raztrganega slamnika.

„Kaj pa bi ti z denarjem?“ popraša ga grofič. — „O“, reče deček, „ta denar bi mi pomagal iz revščine in zadrege! Glejte, milostivi gospod“, pripoveduje, „moj oče so ubog dninar in vedno bolelahajo; sedaj so pa še celó nevarno zboleli. Ravno sem na poti, da jih obiščem in jim nekoliko postrežem; kajti moja dobra mati so mi že pred dvema letoma vmrli. Moj gospodar, pri katerem služim za pastirja, privolil mi je, da smem nekaj dni pri očetu ostati. Ne daleč od tod, tam-le v gozdu ima svojo hišo. Pasem mu drobnico. S tem si le malo prislužim, in očetu je malo več pomagano nego li to, da jim ni treba še meni skrbeti za hrano in obleko; dati jim zamorem le malo. Kedar sedim pri čedi v gozdu, čestokrat sam pri sebi pre-mišljudem, da je to opravilo le nekako postopanje. Pač bi se lahko z boljšim ukvarjal, mislim si čestokrat, ter ne tratil drazega časa svoje mladosti. Kedar sem čisto sam pri čedi, prosim čestokrat s solznimi očmi ljubega Boga, naj bi mi pomagal, da postanem kedaj pošten in delaven mož. Neizrečeno rad bi se učil kakega rokodelstva; najbolje me pa še veseli kolarstvo. Istinito je lepo, če se izdelata tako lepa kočija, kakoršna je vaša, iz lesa, ki se tu v gozdu poseka. Tudi sem že večkrat o tej zadevi govoril s kolarjem, ki bode popravil kolo pri vašej kočiji. A pod petdesetimi goldinarji me ne sprejme za kolarskega učenca. Tudi mi je rekel, da si moram poprej boljšo obleko omisliti ter pre-skrbeti s perilom; kajti v takej obleki, v kakoršnej

me tu vidite stati, noče me sprejeti mojster, ki je prav reden mož. Treba bi bilo za obleko tudi kakih petdeset goldinarjev. Stalo bi toraj vse kakih sto goldinarjev, in tolike svote moj oče ne premorejo. Če bi prodali tudi vse svoje imetje, ne bi spravili sto goldinarjev skupaj.

„Ubogi revež“, reče grofič ganjen, „nikar ne žaluj! Če si resnico govoril, hočem ti pomagati. Če mi prineseš od gospoda župnika spričevalo, da si se vedno lepo vedel, in če te kolar istinito hoče sprejeti, dal ti bodem jaz denar za učnino. Teh petdeset goldinarjev prejmeš, kakor hitro se bode slavec oglasil prvokrat na vrtu. Drugih petdeset goldinarjev se bode tudi že kako dobilo. Samo živa duša ne sme ničesar zvedeti o tem, kar nameravava s slavecem dotlej, da prične slavec peti na vrtu, in se spolni materina želja. Rad bi jih s tem veseljem iznenadil.“

Ko je prišla grofovsko obitelj iz gozda, čul se je že postilijonov rog v znamenje, da je kolo popravljeno in vse pripravljeno na odhod. Bilo je komaj še kaka dva streljaja do čedne vasice Kolar je brzo popravil kolo, da je bilo zopet za rabo. Grofič pokliče mojstra na stran ter ga na tihem popraša o dečku. Kolar potrди, kar je deček govoril. „Kaj rad bi ga sprejel v poduk“, reče mojster, „a za manjšo svoto ga ne morem. Saj sem že tako zahteval tako malo, kar mi je bilo pri mojih okolščinah le mogoče.“

Potem plača grofinja, kar je kolar zahteval za popravo kolesa, podarila uljudnemu dečku precej novcev ter se vsedla z gospicama na voz.

Na tihem pové grofič še dečku ime gradú, ki je bil tri ure hoda daleč; reče mu, naj se, prisedši tje, oglasi pri vrtniku, ki ga bode prijazno sprejel. Potem se vsede tudi grofič poleg matere in sestric v kočijo. Kočijaž veselo zatrobi v rog, požene konje in naglo izgine kočija v nočni temini.

II.

Ivan Bistrič, — tako je bilo ime dečku, — zdirjal je sedaj hitro k svojemu bolnemu očetu, če tudi je bilo že precej pozno v noč. Imel je še dobre dve uri pota. Neizmerno je bilo njegovo veselje, ko je prišel k očetu ter videl, da jim je že nekoliko odleglo, in da so iz nevarnosti. Izroči bolnemu očetu novce, katere mu je podarila grofinja. Drugo jutro je pa šel v bližnji trg, da za bolnika potrebnih reči nakupi. Prinesel je belega kruha, steklenico dobrega vina in mesa, katerega je precej pristavil k ognju, da pripravi bolnemu očetu dobro juho.

Ko je po hišici vse pospravil, šel je v gozd na oni kraj, kjer je pel včeraj slavec tako lepo. Dobro je znal, kje ima drobni pevec svoje gnjezdo. V sredi gostega senčnatega grmovja je stala stara, žvamborasta vrba. Blizu tal pri deblu je bilo gnjezdo. Bilo je spleteno iz vitkih koreninic in travnih bilk, zunaj pokrito z listjem in mahovjem, znotraj pa z dlako in perjem mehko postlano. Ko je našel gnjezdo, bilo je v njem pet sivozelenkastih, temno-progastih jajčic. Ko sedaj pogleda v gnjezdo,

vidi na svojo radost pet izvaljenih, golih mladčev.

Brez obotavljanja se napoti proti Zalogu, da poišče pripraven kraj, kamor bode gnjezdo prenesel. Našel je prav primeren prostor. Še tisti dan se mu je posrečilo, da je vjel samca in samico. Sedaj vzame gnjezdo z mladiči, dene ga v majhno kletko, v katero zapre tudi vjeta slavca. Sedaj se brez odloga poda na pot proti Zalogu. Solnce je bilo že v zatonu. Ko je prišel s ptiči v grajščino, oglasi se vrtniku, kakor mu je bil naročil grofič. Vrtnik ga je prijazno sprejel in dobro pogostil.

Poleg poslopja je bil prijeten gaj; rastli so košati dobi, z mahom obraščene bukve, otožne jelše in belokožne breze; ob potu so bile zasajene akacije in belolistnati topoli. Snažne, z belim peskom posute stezice so se vile med senčnatim grmovjem po gaji na vse strani semtertje. Ob potu je bila semtertje tudi kaka z mahom obraščena klop, in poleg priprosta miza. V sredi gaja je bil prostor za razne cvetlice, obrobjen z grmovjem najlepših raznovrstnih vrtnic. Konci gozdiča med skalovjem in pod košatim, senčnatim drevjem je stala lesena kočica, obraščena z bršljanom in mahom. Poleg hišice je bila majhna starikasta kapelica. Po bližnjem skalovji se je penil potok, ki je ljubko šumljal poleg kočice. Šumeči potok je ta samotni kraj še prijetnejši delal. V tej hišici je v prostih urah najraje sedela grofinja. Kedar so bili otroci v učilnici, zahajala je najraje sem, ter tu pletla, vezla ali pa čitala iz kake knjige. Jeden streljaj od kočice, onkraj potoka je rastla med gostim grmov-

jem stara vrba, ki je bila zeló jednaka onéj, poleg katere je bilo poprej slavčevo gnezdo. Ivan si je drevo dobro zapomnil in tudi vse tako vravnal, kakor se mu je zdelo primerno. Po noči je šel tje, in ker je mesec lepo svetil, postavil je gnezdo na odločeni prostor ter izpustil stara slavca. Grofič, ki je dečka spremljal, opazoval ga je radovedno ter hvalil njegovo spretnost.

Drugo jutro je šel Ivan na vse zgodaj tje, skril se v grmovje ter poslušal, če bota stara krmila mladiče. Mladiči so pričeli v gnezdu čivkati od lakote ter stare klicati; ni bilo dolgo, — stara priletita k gnezdu in jim prineseta hrane. Neizrečeno je bil deček vesel. „Vse je dobljeno“, reče sam pri sebi, in hiti proti gradu, da naznani to veselo vest grofiču.

„Čez nekoliko dni prične slavec gotovo peti“, zagotavlja gospodiča.

„Vrlo dobro“, zavrne grofič, „in noveci so tudi že pripravljeni. Ostani toliko časa tukaj, potem vzameš denar lahko precej s seboj“.

Mladi grofič je razodel svojima sestricama skrivnost, da hoče mater na njih rojstveni dan iznenaditi s slavčevim petjem. Vsi trije so potem od svojih prihranjenih novcev zložili potrebno svoto skupaj.

III.

Čez dva dni je grofinja obhajala svoj rojstveni dan. Solnce je krasno vzhajalo; nebo je bilo jasno, kakor ribje oko. Na vse zgodaj je šel grofič v

vrtno hišico; — in glej! krasno se je razlegalo slavčevo petje po jutranji tihoti. Čez dan se je zbralo mnogo gostov v gradu. Ko so proti večeru gostje odšli, reče grofinja svojim otrokom: „Po tolikem dnevnem šumu hočemo se sedaj vsaj jedno uro veseliti v tihej samoti“.

Šla je s svojimi otroci na vrt. Bil je prelep pomladanski večer. „Danes bi pač lahko v vrtni hišici večerjali, tam je vendar tako prijazno“, reče grofič.

Grofinja je šla tje. Sedli so po slamnatih stolih okoli okrogle mize pod košato lipo, ki je stala pred vrtno hišico. Meseč je svetil zkozi lipove veje, delal v ljubko šumečem potoku majhne bliščeče zvezdice, na pol razsvetljeval hišico in poleg stoječo kapelico in odseval svoje žarke na srebernej mizni posodi. Raznovrstne cvetlice so napolnovale s prijetno vonjavo zrak.

„Sedaj še le sem prav srečna in vesela“, reče grofinja. „Kaj je šumeče veselje med dnevom proti tej blaženi večernej uti! Kaj naša krasna dvorana proti tej naravnej lepoti, ki nas tukaj obdaja. Kako prazen se mi pač vidi šum jeden z drugim govorečih ljudi o praznih rečeh v primiri z zaupljivimi, modrimi pogovori“.

Otroci so še jedenkrat ponovili svoja voščila. „Bodite le vedno pridni in dobri, ljubi otroci!“ reče grofinja; „potem nimam druge želje več na zemlji; sem najsrečnejša mati. Naglo mine čas; le krepost in pobožnost ostane. Vsaki večer povzdignite svojega duha k Bogu, če tudi vam bo treba dan med šumečim veseljem preživeti. Take

tihe večere je Bog bližji našemu srcu“. Po teh besedah grofinja obmolkne; tudi otroci so molčali; nastala je praznična tihota ginjenih src.

O tem trenutku se nenadoma oglasi slavec, in zagostoli svojo srce topečo pesem. Grofinja obstrmi, tiho posluša, dokler ptic ne obmolkne. „Zahvaljujem se vam za vašo ljubezen, ljubi otroci“, reče sedaj; „a drobnega pevca ne bi bili smeli zapreti v kletko. To je neusmiljeno. Dovolj je, da ste mi pokazali svojo ljubezen; sedaj ga pa zopet izpustite, naj vživa ljubo prostost!“

„Saj je prost“, odgovori grofič. „Tam le v grmovji pod vrbo sedi. Ze se je vgnjezdil v gaji, počuti se dobro, kakor bi bil vedno tukaj, in mislim, da se bode slehrno spomlad zopet vrnil.“

„Kako je to mogoče?“ popraša grofinja. „Saj se najstarejši ljudje ne spominjajo, da bi bili tukaj kedaj slišali slavca“.

„Draga mati“, reče Dragotin, „čestokrat ste že izrazili željo, naj bi slavec s svojim petjem oživiljal ta tolikanj vam priljubljeni prostor. Oni ubogi deček, ki nam je onkrat v gozdu pomagal iz zadrege, pripomogel je tudi, da se je vaša želja izpolnila“.

Sedaj pripoveduje grofič celi dogodek in opomni, da je grofinja v gozdu rekla: „Sto goldinarjev bi rada dala, ko bi imela ptiča v gaji poleg grajščine“; kako si je deček zapomnil te besede in njeno željo izpolnil.

„Pač ne bodete hudi“, pridéne, „da smo petdeset goldinarjev za to obrnili. Tudi za toliko zlatov, bi se ne zmenili, da vam le veselje napra-

vimo. Seveda bi bil deček to tudi ceneje storil; a mislili smo si: češ, naj bi nam deček tudi ne bil te ljubavi storil, vendar zasluži, da mu storimo to dobroto. Pomagano mu bode za celo njegovo življenje in znabiti podlaga njegovej prihodnej sreči in blagostanju. Znabiti nas bode še blagoslovljal ter se hvaležno spominjal kot srečen in imovit mož, ko bodo naša trupla že zdavnaj trohnela v hladnej zemlji“.

„Kaj blago in lepo je to“, reče grofinja vsa ginjena. „Kakor me je tudi z radostjo napolnilo, ko sem slišala tu drobnega tiča prvokrat prepevati in pa razveselila vaša otročja ljubezen: dela mi še neizmerno večje veselje prepričanje, da imate tako blago srce, ki je pripravljeno podariti revežu oni denar, katerega ste prejeli za svoje razveseljevanje, da bi le druge razveselili. Vaša mati za vami tudi ne bode zaostala. Saj take godovne dneve ne moremo lepše godovati nego li s tem, da revnim pomagamo. Tudi se ne moremo našemu največjemu dobrotniku v nebesih lepše zahvaliti za dobrote, katere nam skazuje. Najdopadljivejša zahvala mu je, če reveže osrečujemo. Vendar pa bi se le rada prepričala, če se bode denar tudi prav porabil“.

„Ne more se bolje“, zavrne sin, in omeni tudi to, kar je govoril s kolarjem, ki je popravil strto kolo. „Da bi se pa o tej zadevi še bolje poučil, pisal sem gospodu župniku one župnije, kjer se je deček porodil, ter ga poprosil, naj mi blagovoli sporočiti, kar vé o dečku. Postrežljivi gospod župnik mi je precej odgovoril. Tu le je njegov list. Le slušajte! Častiti gospod piše takole:

„Blagorodni gospod grofič! Večjega dela usmiljenja ne morete storiti, nego da pripomorete, da se Ivan Bistrič izučí kakega rokodelstva. Deček je bistre glave in redkih zmožnosti. Kar se spominjam, nisem imel bolj nadarjenega učenca; tudi njegovo srce je blago in nepokvarjeno. Vedno sem si mislil, kako dobro bi bilo, da bi šel na višje šole. V ljudskejši šoli tu se je naučil jako dobro brati, pisati in številiti; to ga tudi jako veseli. Ali to bi veljalo mnogo novcev, katerih pa nima. Razun tega ga pa prav za prav tudi ravno ne veseli. Vedno sedeti in učiti se, rekel mi je, mu ne dopada; srčno pa hrepeni po priliki, da bi se zamogel učiti kakega rokodelstva, ki sicer tudi zahteva bister um, pri tem se pa tudi z rokami in nogami gibati mora. Naj raje bi bil kolar. Tega mnenja sem tudi jaz. Le na to še opozorim, da je kolar v naši vasi izvrsten delavec, kreposten in pošten mož. Pomagajte toraj nadarjenemu dečku, da se izučí pri njem kolarstva. Gotovo vam bo ljubi Bog to delo usmiljenja že na tem, pa tudi onem svetu obilno poplačal. Saj veli naš Odrešenik sam: „Kdor kakega otroka v njegovem imenu sprejme, ta njega sprejme“. Tako se glasi župnikov list; mislim, da ne bomo denarja zavrgli“.

„Prav toraj“, reče grofinja: „tudi jaz bodem pridjala petdeset goldinarjev k denarji, ki ste ga zložili, da bode znašala svota sto goldinarjev. Ko prinese deček denar svojemu revnemu očetu, ne bode ga gotovo nič manj razveselil, kakor ste vi mene razveselili s slavčevim petjem in še bolj z vašim blagim usmiljenim srcem“.

„Neizmerno mnogo nedolžnega veselja nam narava ponuja“, nadaljuje grofinja, vsa prevzeta blagih srčnih občutkov. „Ta trenutek se razveseljujejo tu na vrtu vsi naši čuti. Svetloba blede lune, katero košata senčnata lipa še bolj povzdiguje; krasno petje drobnega ptiča v nočnej tihoti, odmevajoč ob bližnjem skalovji; prijetna vonjava vrtnic in drugih cvetlic, večerni hlad po soparnem dnevi; mleko in jagode tukaj: o, ne mogla bi me bolj razveseljevati še tako umetna razsvetljava in umetni ognji, še tako lepa godba ali umetne vonjave niti bogato obložena kraljeva miza.“

„Mojo radost pri tej malej, priprostej večerji mi povišuje še misel, da so mi jo pripravili moji ljubi otroci in pa ljubeznjivi Oče tam gori v nebesih. Vsako nedolžno veselje pa je še tem slaje, če nosimo v svojem srci prepričanje, da smo dobro storili in smo si le dobrega in blagega v svesti. Neskončno večje pa je še, če spoznamo in tudi hvaležnega srca čutimo, da nam ga pripravlja naš ljubeznjivi nebeški Oče in če smo si svesti, da z dopadajenjem gleda na nas.“

„Ozre se proti nebu in solze jej stopijo v oči. „Tam gori v nebesih“, reče, „pri ljubem Bogu, je še neskončno lepše in bolje, nego tu na zemlji. Tam gori pri Bogu, upam, je tudi moj nepozabljivi, prezgodaj umrli soprog, vaš ljubi oče. Oj, od onega trenutka, ko ga je Bog k sebi poklical, ste mi vi, moji dragi otroci, moje jedino, moje največje veselje na svetu. Moja jedina želja, moje najslajše upanje pa je, da ostanete vedno blagi in krepni, in da se zopet snidemo vsi jedenkrat v nebesih.“

IV.

Drugo jutro pokliče grofič dečka k sebi, ter mu našteje sto belosvetlih srebrnih goldinarjev. Dobri deček se pristrčno zahvali grofiču, ter hiti neizrečeno vesel z denarjem domov. Ko je prišel do revne koč, zapazi skozi malo okence in pa po dimu, ki se je vzdigoval iz dimnika, da očeta ni v sobi, ampak si v kuhinji pripravljajo pičlo kosilce. Skrivaj se splazi v sobo in razloži svetle srebrnjake v dolgih vrstah po mizi. Ko stopijo oče skozi vrata, držeč v jednej roki skledico mlečnatega močnika, v drugej pa skledico ravno skuhanega krompirja, kar obstrme, videč, koliko srebrnjakov na mizi ležati. Ostro pogledajo sinčeka in mu rekó resno: „Dečko, pač nisi denarja ukradel?“

„Kaj še!“ zavrne Ivan. „Droben ptiček, ki je v gojzdu neizrečeno lepo pel, pridobil mi ga je, ali boljše rečeno: Bog nam je po drobnem ptičku pomagal.“

„Kako bi le bilo to mogoče?“ rečejo oče resno. „Govori! V kljunu ti pač gotovo ni ptič denarja prinesel?“

„To ravno ne“, odgovori Ivan; „a pregovor veli: Pomagaj si sam, in Bog ti bo tudi pomagal. Če mi storimo svoje, bode tudi Bog svoje storil.“ Potem pove Ivan očetu prav obširno celi dogodek, kako si je prislužil denar. Oče ga pazljivo poslušajo, in ko konča, rekó veselega obraza: „O ljubi Bog, kako dobrotljiv in dober si nam! Kako čudna

so tvoja pota! Poslužiš se najmanjše stvari, drobnega ptička, da osrečiš ljudi. Celo svoje življenje ti hočemo za to hvaležni biti in povelečevati tvoje usmiljenje.“

Sedaj je bilo staremu, jako veselemu očetu naj prve na skrbi, da omisli svojemu dragemu Ivanu potrebne obleke. Krojač, čevljar in šivelja so imeli dovolj posla. Ivan je hodil česče gledat, kako se obleka izdeljuje, ter vedno priganjal, da bi bila popreje dodelana. Od nog do glave na novo lepo oblečenega peljejo oče h kolarji, plačajo učnino, katero je zahteval, in Ivan je postal rokodelčič. Čez tri leta je bil že ravno tako spreten kolar kakor njegov mojster.

Ko se je izučil, hotel je iti na ptuje, da se še bolje izuči v kolarskem rokodelstvu. Preden je odpotoval, šel je še v Zalog, da se grofovskeje obitelji še jedenkrat zahvali za dobroto, katero mu je skazala, ter tudi pokaže, da se denar ni slabo obrnil. Prišedši tja, oglasi se najprvo staremu vrtniku, kateremu se je bil že kot deček jako prikupil; ta ga sprejme preprijazno, častita mu, in oglasi milostivej gospodi. Grofinja naroči vrtniku, naj vrli mladeneč precej vstopi. Mladeneč pokaže svoje z lepimi črkami na prgamen pisano spričevalo. Bilo je jako dobro.

Vsi so hvalili mladega rokodelčiča zaradi dobrega spričevala. Mladi grofič pa še reče: „Kar se tiče spričevala, bodi si gledé pridnosti, spretnosti in nravnosti, je vse v redu, da si niti boljše želeti ne moremo. Ali kako je z opravo na pot? Mislim, da je še marsičesa treba. Hočemo mladega

popotnega rokodelčiča o tej stvari nekoliko izprašati. — Poprašovali so ga po tej in oni stvari, in našli, da mu manjka še mnogo reči. „Nič ne dé“, pristavi grofič. „Tudi njegova obleka in vnajnost mora biti v soglasji z njegovim blagim srcem. Hočemo mu omisliti dobro, toplo zimsko suktnjo, še jedne čevlje in lep, trden rončič“. — Zlasti pa mu je treba še več belega perila“, pristavite grofici. Preračuni se precej potrebna svota. Mati in otroci zložé svoje doneske, in nabralo se je toliko denarja, da mu je ostalo še nekaj za popotnico.

„Dobro!“ reče grofinja; „nič se ne sme le na pol storiti; drevesce, ki smo ga zasadili, mora se tudi pridno zalivati, da ne vsahne. — Kedar se bodeš, dragi Ivan, preskrbel z vsem potrebnim, kar potrebuješ za pot, pridi še jedenkrat sem, da se nam pokažeš.“ Ker je bila grofinja prepričana, da zna mladenič vsako reč dobro kupiti, izročila mu je nabrane novce.

Preden je minulo osem dni, prišel je Ivan v grad v čisto novej potnej obleki, z lepim novim rončičem na hrbtu in s potno palico v roki. Gospa grofinja ga je pred odhodom prav z materinsko ljubeznijo opominjala, ter mu dala marsikak lep nauk na pot. „Ostani vedno tak, kakor si bil do sedaj“, rekla je. „Pred vsem ostani kreposten in bogaboječ; imej vedno Boga pred očmi! Njegove svete zapovedi imej vedno v srci zapisane; ne prelomi jih tudi v najmanjšej reči! Hodi vsako nedeljo in praznik k očitnej službi božjej, in poslušaj božjo besedo pazno in pobožno. Ne opuščaj svoje vsakdanje molitve; vsako jutro povzdigni svoje oči

k Bogu, ravno tako zvečer, preden greš počivat! Pri svojem delu in med potjo spominjaj se čestokrat na Boga! Vsakega svojega mojstra spoštuj kot očeta, gospodinjjo pa kot svojo mater, in otroke kot svoje brate in sestre: potem bodo tudi tebe imeli kot domačega otroka. V hiši pa, kjer ni kreposti in npravnosti, ne ostani; vzemi svojo potno palico in idi dalje! Ogibaj se slabih družčin in tovarišev; bodi proti slehernemu prijazen in postrežljiv, a ne prezaupljiv! Varuj se igre in pijančevanja, in ne delaj znanja, če nimaš upanja, da se kmali oženiš. V vseh stiskah in potrebah pa se zateci k Bogu, po izreku kralja Davida. Izroči Gospodu svoja pota in zaupaj vanj; vse bode prav obrnil. — Sedaj pa z Bogom; tvoj angelj varuh naj te spremlja na vseh tvojih potih!“

Mladega rokodelčiča oblijo solze; ihté se zahvali še jedenkrat blagej obitelji iz celega srca, ter obljubi, da bode zvesto spolnoval vse nauke.

V.

Mladi grofič Dragotin, ki je bil tako usmiljen do revnih in poln otročje ljubezni do svoje matere, ljubil je tudi nad vse svojo domovino. Že dolgo je tlela v njegovem srci želja, da bi se vdeležil vojske, katero je imela stiskana Avstrija s Francosko. Na tihem se je vadil v potrebnih vojaških vednostih, rad občeval s častniki, ki so se čestokrat čudili njegovej vednosti. Slednjič razodéne svojo željo materi. To grofinjo jako osúpne. A ker

je njeno srce ravno tako gorko bilo za domovino, privolila je s solzami v očeh, da sme stopiti med avstrijske brambovce. „Idi tedaj, moj ljubi sin“, reče mu; „bojuj se hrabro za svojo domovino in Bog naj te spremlja! Njegovemu varstvu te izročim; on naj te nepokvarjenega in s slavo ovenčanega zopet pripelje nazaj v moje naročje!“ ✕

Zaloški grofič Dragotin se je pridružil avstrijskim brambovcem. Bojeval se je v več bitvah prav hrabro s Francozi in postal častnik. A sedaj se okoliščine spremené. Polk, v katerem je služboval, moral se je pridružiti mogočnej francoskej armadi, ki je šla na Rusko. Že na poti proti Moskvi je zgubila armada zaradi težavnega pota in pomanjkanja živeža mnogo tisoč mož. Po neizrekljivih prestopih težavah, mnogih krvavih bojih in krvavej bitvi pri Borodinu se je bližala vojska mogočnej ruskej prestolici, Moskvi. Bilo jo je veličastno videti z mnogobrojnimi palačami, pozlačenimi kupljami cerkvâ, tri sto proti nebu kipečimi zvoniki in krasnim kremlinom, staro palačo ruskih carov. Grofič je menil in ž njim tudi vsak vojak, da se bode tu v ruskej prestolici počil od težavnega pota, in dobil v obilnosti potrebnega živeža, da se bode zamogel zopet jedenkrat vsaj do sitega najesti. A varali so se. Prebivalci so mesto zapustili. Po celem mestu je vladal grobni mir. Ceste in ulice so bile prazne; po krasnih palačah in hišah ni bilo najti žive duše. Okoli polnoči je nastal oni strašni požar, ki je trajal več dni, postal jednak gorečemu morju, in opepelil skoraj vso mogočno in prelepo mesto. Vojska se je morala

vrniti. Nazaj grede, je toliko tisoč hrabrih vojakov našlo strašno smrt v snegu in ledu, ali pa so morali umreti lakote in žeje. Jedno samo noč je zmrznilo nad trideset tisoč kônj. Tudi pri Dragotinovem polku poginili so vsi konji. Peš je moral hoditi po debelem snegu, čez visoke zamete, če je tudi strašno medlo in burja brila. Hodili so po več ur hoda, in ni bilo videti kake kočē. In če so sem ter tje tudi v daljavi zapazili kako kočē in se veselili, da bodo vsaj prišli pod streho, ogreli si nekoliko premrle ude, in dobili grižljaj kruha, našli so bivališče na pol podrto, brez ljudi in živeža, brez vrat in oken, in mrzla burja je brila skozi vrata in okna. Večinoma pa so bile hiše požgane. Marsikatero noč so morali na pol zmrznjeni in utrujeni vojaki prebiti v snegu pod milim nebom. Pomanjkanje živeža je bilo vedno huje. Grofič je izdal vse svoje novce za suhi kruh; in nazadnje ni bilo ni za denar celega sveta dobiti košček kruha. Niso imeli družega živeža, nego meso ob cesti ležečih čeknenjih kônj. Potresli so ga s smodnikom ter pekli pri ognju.

Topovi in vozovi s smodnikom so zaznamovali cesto, po katerej je večji del armade že odšel. Na obeh straneh ob cesti pa so ležali zmrznjeni vojaki, katere je pokrival sneg z belo odejo, kakor z mrtvaškim plajščem; tu je molela glava, tam roka ali noga unesrečenega iz snega. Tudi mnogo grofičevih tovarišev je zmrznilo in ostalo v snegu; drugi pa so se razkropili na vse strani. Veljalo je: „Reši se, kdor se more.“

Tudi Dragotin je bil jako utrujen, in le z največjo silo se je še pomikal dalje. Že na poti proti

Moskvi je moral pustiti svojega strežaja v Vilni, ker je bil nevarno zbolel; izbral si je za strežaja družega mladega vojaka, ki je bil tudi blizo Zaloga doma. Zval se je Jurij Hostnik; bil jako zvesta, poštena duša, kakoršna se le redko pod solncem nahaja. Jako utrujeni Dragotin reče svojemu strežaju: „Jurij, glej da se rešiš! Jaz se le še počasi zamorem premikati, čutim, da bom kmali obnemogel“. A zvesti sluga zavrne: „Jaz vas ne zapustim. Z vami hočem živeti ali pa umreti.“

Nagloma pridirjajo kozaki na svojih malih, brzih konjih, oboroženi z dolgimi sulicami. Grofič in sluga priporočita svoji duši Bogu, misleč, da bode sedaj po njih. Pa osorni, bradati kozaki so se zadovoljili, da so grofiču vzeli plajšč, ki ga je do sedaj saj še nekoliko varoval mraza, in pa zlati križec na prsih, ter zdirjajo dalje, nadjajoč se boljšega plena. Sedaj ponudi Jurij svoj topel plajšč grofiču. Grofič ga noče sprejeti; a sluga le sili in reče: „Le vzemite plajšč; jaz sem bolj vajen mraza nego vi“, ter ga ogrne s svojim plajščem. Med tem se je Jurij kmali preskrbel z drugim, katerega je vzel zmrznenemu vojaku, ki se je zaman vanj zaval.

„Nemogoče je“, reče sedaj grofič svojemu slugi, „da bi po tej cesti varno prišla v mesto Smolensk, kakor se nama je obetalo. Morava jo kreniti po kakej stranskej poti, bodi si že na desno, ali pa na levo. Morda vendar le prideva k dobrsrdnim in usmiljenim ljudem, ki se naju bodo usmilili in pod streho sprejeli.“ Zavijeta jo po stranskej poti in na veliko radost zapazita čez nekoliko časa ne-

kaj lesenih koč, iz katerih se je kadilo. Ker ju prebivalci po obleki spoznajo, da sta sovražna vojaka, niso ju hoteli sprejeti pod streho. Z grdimi besedami ju odpravijo iz hiš. Le nek poljski žid stopi k njima ter ju prijazno pozdravi in ogovori. Nista ga razumela. Žid, ki je držal pod pazduho hleb kruha, v roci pa s slamo ovito steklenico žganja, kazal je na zlato verižico grofičovo, katero kozaki v naglici niso bili zapazili, in zopet na svoj hleb kruha in steklenico žganja. Grofič pokaže židu svojo zlato uro z verižico, ter mu da z znamenjem razumeti, da mu mora še nekaj novcev po vrh dati. Ali žid zmaje z glavo, ter hoče dalje iti; in tako je dal grofič svojo zlato uro in verižico židu za hleb kruha in steklenico žganja. Vsede se na kamen ob cesti, odreže kos kruha in poda strežaju. „Pač drag je ta košček“, meni Jurij; „ura je stala pač nad petdeset goldinarjev.“

„Dragi Jurij“, zavrne grofič, „kruh nama je potrebnejši nego zlato; zahvaliva se Bogu, da sva ga še dobila!“

Ko sta se s kruhom in žganjem nekoliko pokrepčala in lačni želodec potolažila, odrinila sta jo zopet dalje. Jako ugodno je bilo za nju, da so bili zmerznjeni potoki in močvirja; nič ju ni zadrževalo po praznem, močvirnatem kraji. Prišla sta do gostega smrekovega gojzda, ki ju je saj nekoliko varoval burje in metenja.

V gojzdu sta našla prostorček brez snega. Jurij poskuša zakuriti, pa se mu ne posreči. Imel je sicer pri sebi gobo, kresalo in kamen, pa ni našel dovolj suhega dračja. Tresoč se mraza sta sedela

na zmrznjenih tleh; smreke nad njima so bile bele ivja. Na dolgo in široko ni bilo žive duše videti niti slišati, le krokanje krokarjev je odmevalo po tihem gojzdu. Britko je bilo grofiču, ko se je spominjal v tej samoti svoje matere in sestic, kako zadovoljno je čestokrat ž njimi sedel v gaji poleg gradú, ter poslušal krasno petje drobnega slavca. „Pač ne ve človek, kaj vse ga čaka še na svetu“, zdihnil je. „Kedo bi si bil mislil, da bodem kedaj v tej strašnej puščavi v ledu in snegu premiral?“ Potem pa je tiho molil in prosil Boga takole: „O, ljubi nebeški Oče, reši me iz te nevarnosti in pripeljay me zopet v naročje moje matere in k mojima sestricama!“

Grofič ni mogel več prenašati hudega mraza; huje mu je dél nego utrujenost. Skočil je po konci in šel dalje, da bi ga hoja saj nekoliko ogrela; a kmali ni mogel ni stopinje več storiti; kar zgrudil se je v sneg. Sedaj ga zadene na ramo zvesti sluga in nese ves božji dan kakor tudi naslednji. To je pa tudi zvestega slugo tako utrudilo, da ni mogel več dalje. Podplatje na čevljih so se strgali, in njegove ranjene noge so puščale krvave sledí za seboj po snegu. Sedaj reče grofič: „Jaz sem se dobro počil; ne čutim se več trudnega. Sedaj hočem jaz tebe nesti, ljubi Jurij.“ Ali Juriju to ni bilo nikakor po volji. „Ni več daleč do bližnje vasi“, reče; „saj se že vidi zvonik. Tja pridete še lahko sami; če bi pa mene nesli, znabiti ne bi nihče naju tje dospel. Tudi ni mnogo ležeče na tem, če mi je tudi tu umreti. Pustite me samega tu, in podvizajte se, da pridete srečno do vasi“.

Ali grofič mu zavrne: „Nikakor ne; ti si daroval svoje življenje zame. Če bi ne bil ostal pri meni, bil bi sedaj znabiti z armado že na varnem kraji. Ne obotavljaj se! Kar si rekel meni, rečem tudi jaz tebi: Skupaj hočeva živeti, ali pa umreti.“

Jurij se je še protivil. „To je preveč“, reče ihté; „ne pristoji; ne morem!“

Sedaj je dejal resno grofič: „Le nikar ne delaj sitnosti, zaukažem ti“. S temi besedami ga je zgrabil, dél čez ramo ter ga nesel dalje.

Prišla sta na vožnjo pot, ki je držala proti dvema hišama, ki ste stali ob poti. Potrkata na vrata pri prvej hiši. Otroci in mati pogledajo skozi okno. Spoznajo ju po obleki, da sta sovražna vojaka. Niso jima odprli vrat, niti jima podarili košček kruha skozi okno. Slišali so namreč, koliko kvare in nesreče je po deželi vzročila sovražna vojska, in da je — kakor so napčno menili — požgala prelepo stolno mesto Moskavo. Oba sta prosila z najginljivšimi besedami, naj se ju vendar za božjo voljo usmilijo; ker ju pa ljudje niso dobro razumeli, ni jih ganila prošnja.

Napotila sta se proti drugej hiši; vrata [so bila odprta, in hotla sta vstopiti; ali gospodar ju srdito zapodi ter jima pred nosom zapré vrata. Žalostna se napotita dalje, nadjaje se, da dospeta srečno v bližnjo vas, ki je bila kake pol ure od tod. Ko sta hodila kake četrť ure, obnemore grofič. Hotel se je vsesti na podrto drevo, pa zgrudil se je skoraj brez zavesti v sneg. Zdihnil je: „Če je božja volja, da tukaj izdihnem svojo dušo, naj se zgodi!“

Potem poda svojo roko zvestemu Juriju in mu s solzami v očeh reče: „Bodi zdrav, ljubi, zvesti prijatelj; Bog naj ti poplača, kar si mi storil dobrega. Če se ti posreči, da prideš še zdrav v svoj domači kraj Zalog, sporoči moj poslednji pozdrav materi in sestricama!“

VI.

O tem trenutku se je pripeljal po cesti na senh imeniten mož. Bil je lepe, vitke rasti, ogrnjen v dragoceno obleko s cobelinovo kožo zarobljeno in opravljen po ruskej šegi. Videl je, ko se je zgrudil sovražni častnik v sneg, in poleg njega pokleknil njegov sluga. Hitro zaukaže peljati tja, stopi raz voz, in še čuje slednje grofičove besede. Razumel jih je dobro. Hitro stopi k nesrečnežema ter jima prijazno reče z nekoliko ruskim naglasom: „Bog vaju sprejmi, draga prijatelja! Idita z menoj! Moja hiša vama je odprta! Z vama hočem deliti vse, kar le imam.“

Brzo zaukaže sani zabrniti ter peljati nazaj v vas. Grofiču pomaga na voz in se vsede poleg njega; slugi pa veli, naj sede poleg kočijaža, in odpeljejo se v vas proti njegovej hiši. V nekoliko minutah so obstali pred hišo. Hišica pa ni bila tako lepa videti kakor sta si jo mislila. Bila je veliko slabeja, nego se pristoja tako imenitnemu gospodu. Tudi sobica, v katero ju je peljal, bila je navadna kmečka izba. Med tem je gospod pri- nesel čeden srebren samovar, ter skuhal na mizi

ruski čaj najboljše vrste. „Le pita ga“, reče prijazno; „vaju bode pogrel. Med tem hočem pogledati, s čim vama zamorem še postreči.“

Šel je iz izbe, pa se kmali zopet vrnil. „Morata se že zadovoljiti“, reče. „Ni družega, nego divjačina, od katere sem že jaz nekoliko odrezal; bode že drugi pot na mizi; vendar mislim, da bode dobro dišala. Jaz sem že obedoval, ker se nisem nadjal danes tako dragih mi gostov.“

Čez nekoliko časa prinese sluga velik kos jelenove pečenke na mizo, zraven postavi nekaj steklenic dobrega vina in tri lepo izdelane kozarce. Izstradana vojaka sta slastno jedla; gospod ju je z vidnim dopadajenjem gledal, da jima tako dobro diši. Ni ju hotel nadlegovati z raznimi vprašanji. Videl je, da se jima komaj ljubi govoriti, ker sta bila jako utrujena od pota in strahú. Prašal ju je le po imenu, domovini in po polku, pri katerem sta služila. Potem je govoril ruski s svojim strežajem, zaukazal mu več reči, kakor se jima je dozdevalo, šel brzo ven, prišel čez nekoliko časa zopet nazaj, vsedel se k njima za mizo, natočil kozarce, in trčil ž njima, rekoč: „Bog živi vse hrabre vojake! Zagotovljam vama, da mi jako hudo dé žalostna osoda sovražnih vojakov — zlasti iz avstrijskih dežel, če tudi sem ruski podložnik. Znam, da nam niso sovražni. Imamo le jednega sovražnika, mogočnega Napoleona, na čegar vse-mogočno besedo je moralo toliko tisoč vojakov pridreti v našo deželo.“

Najedenkrat pa je zopet vstal in šel brzo iz sobe; po njegovej hoji sem ter tje in glasnem za-

povedljivem govorjenji sta spoznala, da v hiši to in uno zaukazuje in vreduje. Pod oknom je še vedno stal naprežen voz; konji so nemirno stresali grivo, ropotali z kraguljčki in nepotrpežljivo s kopiti kopali sneg. Ko je gospodar zopet stopil v sobo, sta se popotnika že najedla in napila. „Sedaj pa, dragi moj častnik, vam hočem najprvo pokazati vašo spalnico; kajti pred vsem vama je najbolj počitka treba.“ Peljal je grofiča v poslopije, skedenju podobno, pokazal mu na lestvico ter rekel: „Ni drugače, morate se že po lestvici potruditi.“ Grofič zleze po lestvi in pride v ozko hodišče, ob jednej strani je bila nakopičena slama, ob drugej je bila navadna lesena stena. Prijazni gospodar pomakne nekaj rujavih nepostruženih desek na stran, odpre skrivna vrata in grofič stopi — v nepričakovano lepo izbico. Stene so bile prevlečene z zelenim damastom, po njej so visele lepe podobe s pozlačenimi okviri. Ob jednej steni je stala mehka naslonjača, tudi prevlečena z zelenim damastom, ob drugej pa krasno izdelana pisna miza z omaro, v katerej je bilo videti mnogo jako lepo vezanih knjig. V kotu pa je stala postelja, tako mehka in lepa, kakoršno si le človek more želeti. Grofič obstrmi ter se ozira okoli sebe; jako pa se prestraši, ko zagleda v velikem zrcalu svojo lastno podobo. Obličje mu je bilo blede in suho, obleka pa raztrgana in zamazana. Na obrazi gostoljubnega gospodarja se je bralo usmiljenje; vendar ne reče drugzega nego to-le: „Kaj ne, sobica je precej v redu? Vsaj take niste pričakovali v tej hiši. Ostanite za sedaj tukaj in odpočite si od prestanega

truda. Žal mi je, da moram precej odpotovati. Kličejo me silna opravila. Med tem časom pa bodem pustil svojega slugo tukaj, da vam bode stregel. Vse v hiši vam je na ponudbo; le zapovedujte, kakor bi bili doma! Tudi knjige tukaj-le v omari vas bodo kratkočasile. Lov po okolici je tudi prijeten; kedar se vam bode zljubilo, iti na lov, spremljal vas bo sluga; je kaj spreten lovec.“

Grofič popraša, če je tú varen pred ruskimi vojaki. Bal se je namreč, da ne bi ga vjeli in v Sibirijo odtirali.

„Zogotovim vas“, reče gospod, „da ste tukaj tako varni, kakor car v svojej palači. A tudi vi mi morate obljubiti, da ostanete tukaj dotlej, da pridem nazaj. Jaz bodem potem skrbel, da pridete zdravi in veseli v svojo domovino. Sedaj pa z Bogom! Moram iti; važna opravila zahtevajo!“

Grofiča je prijaznost in usmiljeno srcé neznanega gospoda jako iznenadila. „Istinito“, govoril je sam s seboj, — „kakor angelj iz nebes, tako nepričakovano je prišel ta neznani gospod, rešil me gotove smrti, — in ravno tako brzo izginil. Vidi se mi kakor sénj, da sem na jedenkrat prišel iz ledene puščave v to toplo sobico. Nerazumljivo je; malo manj nego čudež.“

Vendar je bil grofič preveč truden, da bi se dalje ukvarjal s temi in enakimi miselmi, ki so mu rojile po glavi. Vlegel se je v posteljo. Ker je že dalj časa sem moral spati na slami, zmrznjenej zemlji ali pa celo v snegu, prilegla se je

neizrečeno dobro mehka postelja utrujenemu grofiču. Precej je zaspal ter mirno in sladko počival, da se je že začelo mračiti.

VII.

Sluga je šel sem ter tje poslušat, če je častnik že vstal. Kakor hitro je čul hojo v sobici, šel je po lestvici gor, in stopivši v sobico se uljudno priklonil in poprašal: „Ste li dobro počivali?“

„Tako dobro, kakor nikoli še v svojem življenji“, zavrne grofič.

„To me jako veseli“, odgovori Oskinski. Tako je bilo slugi ime. „Sedaj pa idite z menoj; na mizi vas čaka že večerja; seveda takošna, kakor se da pripraviti v naglici.“

V spodnej sobi je bila miza že pogrnjena; pripravljeno je bilo za dve osebi. Jurij se ni hotel k mizi vستي, marveč je hotel streči. A stotnik mu reče: „Tega pa ne; bil si mi zvest tovariš v nesreči, moraš tudi z menoj pri mizi sedeti, ker naju hoče neznani dobrotnik pogostiti. Saj je tako prav, da veselje in žalost skupaj deliva. Tudi vi, Oskinski, morate z nama jesti; le vsedite se k nama za mizo. Vrlemu slugi ni bilo treba dvakrat reči; pogrnil je tudi zase ter se vsedel k njima za mizo. Na mizi je bila pripravljena različna divjačina, ptiči, ribe, in sploh vse, kar se v tej okolici na Ruskem dobi. Tudi steklenice z različnimi vini so stale na mizi. Zlasti marljivo si je sluga vino nalival v kozarec in postal je prav zgovoren.“

„Povejte mi vendar“, popraša ga grofič, „kdo pa je ta vaš tako dobrotljivi gospod?“

„Istinito, prav dober, usmiljen in prijazen gospod je“, odgovori sluga. „Zove se gospod pl. Kozlov, je tajni svetovalec carov, ter ima sedaj jako mnogo posla z oskrbljevanjem ruske armade. Navadno biva v Petrogradu. Tole hišo tukaj si je kupil le zategadel, da ima svoje bivališče, kedar ga opravila kličejo v to okolico, kar se čestokrat pripeti. Ker je pa ravno nastala vojska, ni hotel zidati novega poslopja, če tudi je jako treba. Z potrebno opravo je preskrbel le jedno sobico, ki jo je znal jako dobro skriti. Drugače se lahko pripeti, rekel je, da se naselé že nepoklicani gostje v njo, ko pridem sem. — Jako se čudim, da vam je moj gospod prepustil svojo sobico, če tudi je sedaj ravno ne potrebuje. Še bolj me je pa iznenadilo, da se je zaradi vas jedno celo uro dalje tu mudil, nego je mislil. Bil je ravno na poti k vojski. Najbolj me je pa še iznenadilo, da je mene tu pustil ter mi ostro zaukazal, vam streči. Težko mu bode delo, ker me je vaje. Rekel mi je, da ste sedaj vi moj gospod, in da vam moram streči, kakor bi bil sam tukaj. Zaukazal mi je to in uno prirediti, potem pa šel tudi sam pogledat, če je vse pripravljeno in v redu, kar bi znali potrebovati. Zažugal mi je, da tudi najmanjše vaše želje ne smem zanemariti. Poprašal vas bode o tem, rekel mi je, ko zopet pride. Menim, da bodete z menoj v vsem popolnoma zadovoljni in zamogli le dobro o meni sporočiti, ko gospod pl. Kozlov zopet pride. Sedaj pa, oprostite, imam še nekatera opra-

vila.“ Po teh besedah je vstal ter šel iz sobe. Prišedši čez nekoliko trenutkov zopet k gostoma, zapazi, da sta zaspana.

„Oho,“ reče, „bi šla rada počivat? Tudi prav, vse je pripravljeno.“

Vzel je dva srebrna svečnika s stranske mize, in prizgavši sveči posveti grofiču po lestvici držeč prav spretno svečnika v jedneji roki. Na mizi v spalnici so bile pripravljene nove srajce, zavratnik, žepni robci in nogavice. Čez stol pa je visela suknja za dom iz najfinejšega katuna in z gorko podvlako. „Perilo je čisto novo, kakor tudi suknja“, reče Oskinski. „Če hočete jutri nekoliko časa ostati v tej suknji, poskusil bodem vašo vojaško obleko zakrpati in osnažiti, kolikor se bode dala. Za vašega slugo je pripravljena postelja tukaj-le zraven v stranskeji sobi, kjer navadno jaz spim. Tako mi je zaukazal gospod. Ko bi kaj potrebovali, pozvonite le z zvončkom, ki je tu-le na mizi poleg postelje.“ Le popraša še, kaj si izvoli gospod častnik za zajutrek, kavo ali kaj družega, in priklo-nivši se globoko, vošči lahko noč.

Ko je drugo jutro grofič vstal, napravil se in pričel po sobi gor in dol hoditi, prišel je Oskinski ter prinesel kavo za zajutrek. Posoda je bila iz najfinejšega porcelana, kleščice za sladkor in žličica pa srebrna. Oskinski popraša grofiča, če si izvoli še kaj družega, recimo, tobaka, žganja, slanine, sirovega masla, medú ali kar si že bodi? Ker ni nič zahteval, poslovil se je prav prijazno in uljudno.

Grofič je živel tukaj prav zadovoljno. Čestokrat sta se on in njegov sluga Jurij Bogu zahvalila, da ju je pripeljal v to varno zavetje. Marljivo je prebiral grofič knjige, ki so bile raznega zapopadka. Gospod pl. Kozlov je skrbel tudi, da je grofič dobival jedenkrat na teden časnike. Tudi Jurij je dobil veselje do branja; ker je ljudi le malo ali célo nič razumel, ni se mogel ž njimi razgovarjati.

Čestokrat sta šla tudi na lov; Oskinski ju je spremljal. Ljudje, ki so srečevali grofiča na poti, pozdravljali so ga prijazno, ter imeli za kakega imenitnega prijatelja gospoda pl. Kozlova. Jednekrati mu je tudi pl. Kozlov pisal; ali vsakikrat le nekaj vrstic. Pozvedoval je, kako se počuti, poprašal ga, če je zadovoljen s postrežbo, ter prosil, da naj le nekoliko časa še potrpi.

Tako je pretekla pomlad in tudi poletje. Seveda je čestokrat mučil tudi dolgi čas grofiča, še bolj pa Jurija. A grofič mu je rekel: „Kaj bi bil do sedaj tudi družega počel? Oba sva še le tukaj prav spoznala, kako so najine moči opešale zaradi truda, lakote in mraza. Ne mogel bi bil iti na kako daljno popotvanje niti zopet vstopiti v vojaško službo. Le potrpi! Ljubi Bog, ki je do sedaj tako dobrotljivo skrbel za naju, bode tudi naprej.“

Mir in tiho življenje na tem samotnem kraju in pa dobra hrana in postrežba se je grofiču jako prilegala. Njegovo blede obličje je postalo zopet rudeče in cveteče; tudi Jurij je zopet popolnoma okreval.

VIII.

Necega jesenskega večera je nenadoma prišel gospod pl. Kozlov. Stopivši veselega obraza v sobo reče grofiču: „Prišel sem vam naznanit rešitev iz vaše dolge ječe. Obej armadi si stojite sedaj na Nemškem ob Labi nasproti. Oskrbljevanje naše armade sem prepustil Nemcem. Mislim, da bode naša vojska kmali potisnila francosko preko Rene. Sedaj sem vam čisto na postrežbo ter pripravljen storiti vse, da vas spravim v vašo domovino. Svetujem vam pa, da potujete z menoj v Petrograd. Od tod se potem lahko na ladji prepeljete v Hamburg, od tam pa jo lahko odrinete po suhem brez kake nevarnosti v svojo domovino. Tudi bi vam rad predstavil svojo soprogo in svoje otroke. Ravno takisto ne pristoja, da bi vas v takem stanu pustil od tod. V nesrečnej vojski ste zgubili vso svojo obleko in drugo imetje, ki ste ga imeli pri sebi. Štejem si v dolžnost, da vas preskrbim s potno obleko, kakoršna pristoja vašemu stanu; tudi voz in konje vam hočem preskrbeti. To se pa tukaj ne more zgoditi; vse to se preskrbi najložeje v Petrogradu. Težko mi tudi dé, da vas moram peljati v Petrograd le na tem slabem, priprostem vozu, na katerem sem se sem pripeljal; pa tod na deželi se po slabih in grudastih potih le počasi z večjim potnim vozom pride naprej.“

„Blagi, dobrotljivi gospod!“ vsklikne grofič, „vaša neizmerna prijaznost in dobrotljivost presega

pač vse. Ne morem si misliti, s čim bi jo bil zaslužil. Istinito, vaša neizmerna dobrotljivost mi je nerazvozljiva uganka.“

„E, kaj še“, zavrne pl. Kozlov; „v tem pač ne vidim izvanredne usmiljenosti in brezmerne dobrotljivosti; le moja dolžnost je in dokaz moje hvaležnosti do vas.“

„Ne razumem vas“, zavrne grofič; „ne spominjam se, da bi vam bil kedaj le najmanjšo uljudnost storil; niti, da bi vas bil popreje kedaj videl ali pa slišal o vas govoriti.“

„Ne?“ reče pl. Kozlov. „Nisem vam tako neznan ne, kakor si mislite; saj sva že stara znanca. Le vsedite se sem le na naslonjačo k meni, hočem vam vse razložiti! Vam se imam zahvaliti za vse svoje imetje, ki je istinito precej veliko, vi ste ustanovitelj mojej sreči.“

Grofič ga, čudé se, debelo gledó ter maje z glavo.

„Ali niste nekđaj podarili nekemu revnemu dečku sto goldinarjev?“ poprašá pl. Kozlov.

„Ne spominjam se, da bi bil kedaj toliko novcev na jedenkrat podaril kakemu revežu!“ odvrne grofič.

„In vendar le je tako!“ zavrne pl. Kozlov; „znabiti se pa vendar le še spominjate onega slavca, ki je na rojstveni dan vaše gospe matere v gojzdiči poleg vašega gradú tako prijetno pel, in katerega je bil nek reven pastirček tja zanesel z gnjezdom vred?“

„Seveda“, reče grofič, „onega dečka se pa prav dobro spominjam; bil je reven, pa prav lju-

beznjiv in nadepolen deček; zval se je Ivan Bistrič. Pripomogli smo mu, da se je izučil kolarstva. Ko je šel vrli rokodelčič na ptuje, preskrbeli smo ga tudi z vsem potrebnim. Pozneje nisem čul ni besedice več o njem.“

„Ta ubogi deček sem bil jaz!“ reče pl. Kozlov. „Sedaj pa sem lastnik mnogih fabrik, kupec in carov svetovalec v Petrogradu. Ker sem kupil posestvo Kozlovo, zovejo me sedaj pl. Kozlov; jaz sem oni pastirček, oni rokodelčič.“

„Vi ste bili oni rokodelčič?“ vsklikne grofič čudé se, in solze mu stopijo v oči; skoči po konci in objame svojega dobrotnika.

„O, zakaj mi niste že popreje tega povedali?“ reče.

„Takrat še ni bil čas za to“, zavrne pl. Kozlov. „Treba bi bilo dolgega pripovedovanja in iznenadenja. Jaz sem bil preobložen z važnimi opravili in nisem imel časa, da bi vam bil razložil svoje dogodke; vas pa je težavna pot preveč prevzela; bili ste utrujeni in bi me ne bili mogli dolgo poslušati; znabiti bi bilo to iznenadenje tudi na kváro vašemu zdravju. Čakal sem toraj ugodnejšega trenutka, da vam izrazim svojo zahvalo. — Sprevidel sem, da me ne poznate več; tudi jaz bi vas ne bil spoznal, ko bi ne bili zgrudeč se v sneg; imenovali imena Zalog, in naročili svojemu slugi, naj sporoči vašo slednja pozdravila gospej materi in sestricama. Hvala Bogu, da naju je tú v ptuje deželi zopet združil! Ne morem vam povedati, kako neizrečeno me veseli, da sem našel svojega do

brotnika in da mi je prilika, vam tudi saj nekaj dobrega storiti.“

Potem je gospod pl. Kozlov pripovedoval dogodke iz svojega življenja tako-le: Kot kolarski rokodelčič je prišel na Dunaj, v Draždane, Berlin, Hamburg, London in slednjič v Petrograd. Povsod je poiskal najspretnjše mojstre in šel v službo. Ni mu bilo toliko ležeče na velikej plači, nego na tem, da se dobro izuči v svojem rokodelstvu. Obiskoval je tudi kovače, ključavničarje, sedlarje ter sploh vse one rokodelce, ki z združenimi močmi izdelujejo raznovrstne vozove. Iz Londona je šel z dvema tovarišema, spretnim sedlarjem in izvrstnim kovačem, na Rusko. V Petrogradu je sprevidel, da še ne znajo tako lepih in trdnih vozov izdelovati, kakor po družah velikih mestih, kar je čul že pripovedovati na Angleškem. „Drugače bi si ne naročevali lepih vozov na Angleškem“, pristavi. Dospевši v Petrograd, je šel v službo k najboljšemu mojstru. Prosti čas je porabil v to, da se priuči ruskega jezika, kar mu ni bilo ravno težko, ker je prav soroden slovenskemu. Da bi se toliko hitreje privadil jezika, skušal je le ruski govoriti. O nekej priliki se je ponudil mojstru, da izdelata s svojima tovarišoma za ruski dvor ravno tako kočijo, kakor jih izdeljujejo v Londonu na Angleškem. Mojster sprejme naročeno delo. Kočijo je izdelal tako spretno in lepo, da jo je vse hvalilo. Vsled tega je dobil mojster veliko naročil; vrlega pomagača je pa z dobro plača postavil nadzornika v svojej delavnici. Pozneje pa se je pogodil ž njim tako, da sta delila dobiček. Mladi mož si je pri-

hranil v kratkem času toliko novcev, da je kupil delavnico od mojstra, ki je bil že jako prileten in brez otrok, in želel svoje stare dni preživeti v miru. Njegova delavnica je postala s časoma velika fabrika in založnica raznovrstnih vozov, kočij in sanij. Oženil se je pozneje z jedino hčerjo bogatega kupca, ki se je s svojo ženo tudi iz Avstrijske preselil na Rusko. Sedaj mu ni bilo več treba samemu delati. Treba je bilo le nadzorovati delo; jako dobro mu je pri tem služilo to, da je bil vajen vsakovrstnega tudi najmanjšega dela. Ker je bil delaven in razumen, prevzel je tudi vodstvo kupčije svojega tasta. Po tastovej smrti pa je podedoval vse njegovo veliko imetje, ki se je cenilo nad milijon rubljev.

Ko je nastala vojska s Francozi, prevzel je oskrbovanje armade s potrebnim živežem in drugimi potrebščinami. Vojaške oblasti so bile jako zadovoljne z njegovo natančnostjo in poštenostjo. Zategadel mu je car podelil naslov svetovalca in ga povzdignil med plemiče. Imenoval se je po svojem posestvu Kozlovu pl. Kozlov.

Grofič je pazljivo poslušal blazega moža. Ko konča svoje pripovedovanje, reče grofič: „Bog vam je podaril izvanredne zmožnosti. Že pastirček ste kazali vašega podvzetnega duha. Ko se nam je bila na našem popotovanju v gojzdu pripetila ona mala nezgoda, ste nam brzo na pomoč prihiteli, nam vedeli v vsakej zadevi svetovati, sami za delo prijeli in znali željo moje matere tako izvrstno vresničiti, obrnili ste bili našo pozornost na-se. A da imate tako podvzetnega duha tudi za velika

podvzetja, istiniti nismo takrat mislili in nadjali. Jako dobro bi bilo, ko bi roditelji in odgojitelji marljivo pazili in gledali, kake zmožnosti ima otrok, in kaj ga veseli. Vrlo dobro ste porabili zmožnosti, katere vam je Bog podelil. Kakor se vidi iz vašega življenja, bili ste ves čas jako marljivi, pravični in pošteni. Z Bogom ste pričeli in končali vsako delo, in Bog, na katerega ste zaupali, blagoslovil je vaš trud.“

„Res je“, pritrди gospod pl. Kozlov; „njemu bodi čast in hvala! Moje obilno imetje, ki mi ga je podelil Bog, mi je skoraj v večje veselje zaradi ptujih, revnih otrok, nego lastnih. Spominjaje se svoje nekdanje revščine, pomagal sem že marsikateremu dečku, da je postal z božjo pomočjo vrl mojster in srečen oče. Revni otroci, ki se z neumorno pridnostjo in velikim trudom boré, preden kaj dosežejo, so navadno najboljši možje. Nasproti se pa otroci bogatih staršev, ki imajo že od otročjih let vsega v obilnosti, le preradi pokvarijo; so leni in nesposobni za delo, in čestokrat zabredó celo v pomanjkanje in revščino. Čestokrat sem že doživel, da so bogate kupčijske hiše zaradi nemarnosti in zapravljalivosti otrok ubožale popred, nego so jih podedovali unuki. Ravno tako sem se prepričal, da so si otroci revnih staršev opomogli z marljivostjo in spretnostjo; upali so si mnogo, Bog jim je dal srečo, in povzdignili so se do časti in blagostanja. Ali posvetna slava je nečimrna, srebro in zlato je minljivo; le kdor ga obrača na prid in blagor svojega bližnjega, ta si pripravlja neminljivo slavo pri Bogu.“

Gospod pl. Kozlov obmolkne za nekaj trenutkov; bil je zeló ganjen in reče s solzami v očeh: „Le jedino to bi si želel, naj bi moj dobri oče še živeli! Videli bi, da je dober sad obrodila izvrstna odgoja, za katero so mi vedno skrbeli. Moj ranji oče so bili sicer reven, pa kreposten mož. Vedeli so z modro resnobo in pravo očetovsko milobo vcepiti v moje mlado srce ljubezen do prave kreposti in sveti strah do Boga in njegovih svetih zapovedi. „Začetek modrosti je strah božji“, rekli so čestokrat. — „in podlaga vsej kreposti; brez tega ni zveličanja“. Pridno so me pošiljali v šolo, če tudi so me čestokrat jako pogrešali pri delu. „Denarja in blaga ti ne morem zapustiti“, rekli so mi večkrat; „kar se bodeš naučil, in pa moj očetovski blagoslov je tvoja jedina dedščina, vse tvoje bogastvo.“ Prav so imeli. Njihovo opominovanje, lep zgled in blagoslov mi je več hasnil nego polne shrambe zlata. Njih očetovske skrbi in ljubezeni jim nisem mogel več povrniti. Poslal sem jim sicer jednekrati iz Londona, in potem iz Petrograda nekaj denarja. Ali kaj je to? Ko sem prišel pred nekoliko leti iz Petrograda po opravilih v Frankobrod, hotel sem obiskati očeta — pa dobil sem list, da so umrli. Pa saj bode Bog blagemu možu v nebesih poplačal, kar je storil zame dobrega.“ Po teh besedah omolkne ter si obriše solzne oči.

IX.

Drugo jutro se je odpeljal gospod pl. Kozlov z grofičem v Petrograd. Če tudi je bil navaden voz, vendar je bil pripraven za slabo grudavo pot. Bil je dovolj prostoren, da se je zamogel tudi grofičev tovariš in sluga peljati. Srečno in jako zadovoljno so popotovali. Razgled po krasnih neznanih krajih in pa prijazni, zaupljivi razgovori so krajšali pot, da so bili popreje v Petrogradu, nego se je grofič nadejal.

Hiša gospoda pl. Kozlova je bila podobna krasnej palači. Svojej soprugi in otrokom je predstavil grofiča kot svojega največjega dobrotnika na zemlji. Otroci niso precej vrjeli, da imajo oče hvalo vedeti temu možu v ponošenej in zakrpanej obleki za vso svojo srečo in imetje. Tudi supruga je čudé gledala. Ko pa je izustil pl. Kozlov ime: „Zaloški grofič Dragotin“, vskliknila je: „O, ste vi, gospod grofič!“ in mu prijazno roko stisnila. Gospod pl. Kozlov je pripovedoval, da je imel grofič vojsko z Rusijo za krivično in predrzno, da pa se je moral, če tudi nerad, boja vdeležiti, in nepopisljive nezgode prestati v tej strašnej vojski. Soprugo je žalostna osoda grofiča ganila do solz; tudi otroci so s solzam v očeh pogledovali ptujega gospoda.

Kmali pa so postali otroci zaupljivi in prijazni do njega. Povest o slavci so znali vsi. Mali sinček ga popraša, če še živi oni slavček; mala hčerka

pa, če je prinesel s saboj tudi gnjezdo, polno mladih slavčkov. Naj mlajša hčerka pa pristavi: „Morate nam poslati gnjezdo z mladimi slavčki“. — Odrastli otroci so se temu smejali, in starejši sinek pravi: „Seveda bi nam bilo to jako ljubo, ko bi bilo mogoče; zdavnaj bi bili že radi videli ali slišali kakega slavca. Ali v naši deželi se ti ljubki pevci le redko kje nahajajo“.

Gospod pl. Kozlov je dal narediti grofiču novo obleko iz najlepšega suknja.

„Saj ste me tudi vi dvakrat preskrbeli z novo obleko“, meni pl. Kozlov.

Sopruža pa se je mnogo trudila, da oskrbi častnika s potrebnim platnenim perilom. „Tudi vaša gospa mati in gospici sestrici so nekdanj mojega soproga, ko je bil še deček, in pozneje kot mladeniča preskrbele s potrebnim belim perilom“, rekla je.

Ko je stal grofič v čisto novejši častniški opravi, pripel mu je gospod pl. Kozlov na prsi tudi zlati križec za zasluge, katerega so mu bili kozaki vzeli. „Vidite“, rekel je smeje se, „kako visoko me je povzdignila vaša radodarnost; še celo red vam zamorem, če tudi ne podeliti, saj vendar ukradenega povrniti“.

Grofič se je čudil, kje bi ga bil pač gospod pl. Kozlov dobil?

„Kozaki so naplenili mnogo križcev in znamenj raznih redov francoskih in drugih ter si jih pripeli na svoje umazane kape“, reče pl. Kozlov. „Več taci znamenj odlikovanja sem kupil od njih, na srečo je bilo tudi znamenje reda, katerega ste prejeli

za odlikovanje vaše hrabrosti v vojski. — Častno znamenje z naših prsi nam zamore zlobna roka strgati; a pravi čut poštenja v našem sreči, — čut za vse, kar je sveto in blago, za vero in krepost nam pa tudi tolovajeva roka iztrgati ne more“.

Tudi sluga Jurij je dobil novo opravo; rončič, kterega mu je podaril gospod pl. Kozlov, natlačila je gospa z novim perilom.

Vendar je moral grofič dalj časa ostati v Petrogradu, nego je mislil. Bojni hrup, ki je še razsajal po nemških deželah, delal je potovanje nevarno; kajti še le sredi meseca oktobra so zgubili Francozi odločilno, več dni trajajočo, krvavo bitvo pri Lipski na Saksonskem; in še le konci novembra so se umaknili preko Rene. Mnogo mest po severnej Nemčiji, recimo Hamburg, Dancig in druga mesta, so Francozi še delj časa obdržali zasedena. Tudi je bilo že prepozno in zima pred durmi, da bi nastopil tako dolgo popotovanje. Odložil je toraj grofič pot v svojo domovino na spomlad.

Dan pred odhodom je peljal gospod pl. Kozlov grofiča v svojo veliko založnico vozov ter mu podaril najlepšo kočijo.

„Glejte“, reče smeje se, „vse, kar Bog na svetu pripusti, je v naš hask; če tudi čestokrat še le čez leta to spoznamo. Strto kolo vam je prineslo novo kočijo. Tudi konje sem že naročil; v Hamburgu vas bodo čakali. Tu le imate naslov na kupca, pri katerem jih bodele dobili.“

Na dan odhoda je dal gospod pl. Kozlov grofiču tudi polno mošnjo zlatov.

„Seveda rabim denar za pot“, reče grofič; „ali prva moja skrb bode, kakor hitro pridem domov, da vam pošljem menjico za to svoto“.

„Tega pa ne!“ zavrne pl. Kozlov; „z denarjem podpirajte uboge, seosebno otroke revnih staršev, ki bi se radi kaj učili, ki imajo sicer potrebnih zmožnosti, ne pa tudi potrebnih novcev. Tudi to, kar damo revnim, je menjica — veljavna na onem svetu, kjer nam jo izplača Bog“.

Vsa obitelj je spremila grofiča do ladije. Še jedenkrat objame pl. Kozlov grofiča, supruga pa mu s solzami v očeh stisne roko. Tudi otroci so se težko ločili od prijaznega častnika, katerega so se bili že jako privadili. Voščeč srečno pot poljubijo mu roko. Ko je ladija že odplula in bila daleč od brega, je mahal še pl. Kozlov s svojim klobukom in gospa s svojim belim robcem; otroci so pa kvišku metali svoje klobuke in bele robce.

X.

Grofič je dospel srečno v svojo domovino. Pridsedši blizu Zaloga, zvé, da ga imajo povsod za umrlega. Potrebno se mu je zdelo, da se materi in sestrama previdno sporoči o prihodu. Zategadel jo je vkrenil iz ceste ter šel po stranskej poti k svojemu prijatlju od otročjih let, gospodu pl. Podgorskemu, ki je imel svoja posestva kake dve uri od Zaloške grajščine. Gospod Podgorski se jako razveseli, ko vidi pred seboj svojega prijatelja zdravega in vesela; kajti tudi on je menil, da je

zmrznil na Ruskem. Dogovorila sta se, naj se še drugo jutro supruga in njena sestra peljete v Zalog, ter pripravite na grofičev prihod grofinjo in sestri, katere ste tudi drugače čestokrat obiskali. Proti večeru jo je odrinil tudi grofič z gospodom Podgorskim tjà. Kakor blisk naglo se je raznesla govorica po celej okolici, da grofič še živi, in pride še danes zvečer v grad. Ko sta se bližala grofič Dragotin in gospod pl. Podgorski gradú, stal je že pred vhodom v grad slavolok iz zelenih vejic okinčan s cveticami raznih barv. Množica ljudi ga pozdravi z veselim krikom in marsikateremu so se lesketale solze veselja v očeh. Pred vhodom v grad je stala grofinja s hčerama in skoraj vse plemstvo iz okolice. Prevezeta od prevelikega veselja molče objame in poljubi mati svojega sina, in za-njo sestri svojega brata. Nobeno oko ni ostalo suho.

Tudi Jurija je zbrana množica z veselimi klici pozdravljala.

„Lejte no!“ vskliknejo nekateri mladenči iz množice, ki so ž njim verha dorastli; „tudi Jurij Hostnik je zopet tukaj. Hvala Bogu, da si še zdrav in vesel!“ Vse se je gnetilo okoli njega in veselja sililo vanj.

„No, no!“ zavrne veselo Jurij, „saj ne zmečkajte in raztrgajte me ne!“ Po vrsti je podajal in stiskal jednemu za drugim roko.

„Kako si se vendar rešil“, popraševalo je vse radovedno, — „da nisi zmrznil ali pa lakote umrl?“

Sedaj pripoveduje Jurij zbranej množici na dolgo in široko, kako je njega in njegovega go-

spoda gotove smrti rešil nek bogat in imeniten mož, ki je nekdej tú služil za pastirja in drobnico pasel. Oni, ki so se še spominjali pastirčeka Ivana Bistriča, čudili so se: „Glejte no, ubogi Ivan je postal tako imeniten gospod? Glejte, kako visoko se zamore vzdigniti človek, kateremu je dal Bog bister um in ki ga je znal tudi prav rabiti!“

Sedaj so se gnetili skozi množico Jurjevi starši. Prišedši v grad gospoda pl. Podgorskega, poslal je k njim moža, ki naj jim previdno sporoči, da njih sin še živi ter se ravno vrača na svoj dom. Oče in mati sta zaporedoma objemala svojega sina, katerega sta že zdavnaj umrlega mislila, vzela ga v svojo sredo ter veselo peljala domov. Po lici pa so jima tekle solze veselja.

Med tem so šli grofič, njegova mati, sestri in navzoči gostje v veliko grajsko dvorano. Tudi grofič je moral povedati, kaj vse se mu je pripetilo, od kar je bil z doma. Prav živo je opisal s solzami v očeh hvaležnost ubogega pastirčeka, in sedanjega bogatega gospoda pl. Kozlova.

„Da, da“, pritrđi gospod Podgorski, „to je istinito redek zgled hvaležnosti. Taka hvaležnost se le redko nahaja na svetu.“

„Vendar nas to ne sme odvracati, da ne bi bili radodarni in usmiljeni“, zavrne grofinja; „saj nas čaka tudi na onem svetu plačilo“.

„Kakor izvanredna je ta hvaležnost, ravno tako redka in modra je bila dobrotljivost gospoda grofiča, njegove gospè matere in gospodičin sestric; zategadel je obrodila tudi tako dober sad“, pristavi supruga g. pl. Podgorskega.

„Kar smo storili, je le malo“, reče grofinja; „v prihodnje hočemo pa biti tako radodarni in usmiljeni do revežev, kar bode le v naši moči. Kdor obilno seje, bode tudi obilno žet, če ne na tem, — pa na onem svetu“.

Ko se je razšla mnogobrojna družčina, reče grofič: „Sedaj pa idimo še nekaj časa na vrt in v naš gaj poleg vrta. Saj imate, ljuba mati, navado, da radi posvetite po šumečej družčini še nekaj ur tihemu veselju v družbi svojih otrok. Sedaj še le se zamoremo prav prisrčno in zaupljivo razgovarjati. V onih sneženih puščavah sem prisrčno hrepenel po vas in svojih ljubih sestricah, in pač tudi po prijetnej zeleni senci našega gaja.“

Šli so na vrt. Prijazno se razgovarjaje hodili so po stezicah, z belim peskom posutih, ki so se vile po gaji sem ter tje. Solnce je že zahajalo ter s svojimi zadnjimi žarki zlatilo listje in cvetje. Vse je bilo tiho in mirno; le hladni vetrič je pihljal ter ljubko šumljal z listjem, kar v bližnjem grmu slavec zagostoli svojo čarobno pesem.

Grofinja sklene roki in reče: „O ljubi Dragotin, kaj vse se je zgodilo od onega trenutka, ko smo prvokrat tu v gaji poslušali prepevati onega šlavca, do tega trenutka, da se zopet združeni po dolgej ločitvi radujemo tega petja! Kako bi si bila pač le misliti mogla, da je Bog že takrat nameraval po drobnem ptiči rešiti tebe strašne smrti! Tako vlada božja previdnost vse naše djanje in nehanje! Čast, hvala in slava naj vedno kipi iz naših src dobrotljivemu nebeškemu očetu, ki pre-

živi vse ptiče pod širokim nebom; pa svoje otroke, nas ljudi, še neskončno bolj ljubi in po svojej neskončnej modrosti in dobrotljivosti obrača nam na prid vse, karkoli se pripeti! Da, njegove dobrotljivosti in usmiljenja naj nas spominja petje drobnih ptičev, — vsak prepevajoč slavec!“

